Karl-Petter Thorwaldsson: Tal på Socialdemokraternas partikongress 2017

Talare
Karl-Petter Thorwaldsson
Ordförande för LO

Datum
8 april 2017

Plats
Göteborg

Kongressdeltagare,

Idag är det 72 år sedan 21 000 män, kvinnor och barn befriades från koncentrationslägret Buchenwald.

Några veckor senare, i maj 1945, samlade Göteborgs arbetarekommun tiotusentals människor på Götaplatsen.

Där talade stadsfullmäktiges ordförande socialdemokraten Ernst Jungen inför vad SFs journalfilm beskriver som ”oöverskådliga människomassor”. De firade freden och segern över nazismen.

Men det fanns de som inte firade.

En av dem var svensken Gustaf Ekström, frivillig ”rottenfuhrer” i Waffen SS.

Han firade inte, tvärtom. Han fortsatte att arbeta för nazismen.

1988 var Gustaf Ekström med och bildade ett nytt parti, Sverigedemokraterna. Han valdes in i partistyrelsen.

Partivänner,

Jag hade aldrig trott att jag som LOs ordförande skulle behöva stå inför en socialdemokratisk partikongress och tala om hotet från fascismen.

Men så är det. Det behöver jag göra.

För det är allvar nu.

Det är allvar när nazister än en gång marscherar öppet på våra gator, med armbindlar och uniformer.

Det är allvar när Nationella Fronten i Frankrike hoppas vinna presidentvalet om några veckor.

Och det är allvar när det parti Gustaf Ekström var med och bildade kan ingå i Anna Kinberg-Batras regeringsunderlag.

Visst har vi gjort mycket.

Vi har utbildat våra förtroendevalda, vi har agiterat och vi har kampanjat.

Allt detta ska vi fortsätta med och bli ännu bättre på.
Men det räcker inte.

Det räcker inte med ännu fler debattartiklar där vi tillsammans med andra goda krafter försöker besvärja bort SD.

Det räcker inte med ännu ett upprop med 1 000 kändisar som fördömer rasismen.

Det räcker inte med att citera Martin Luther King.

Vi måste möta och besegra fascisterna på samma sätt som våra föregångare mötte och besegrade dem på 30-talet.

Med hårt och tålmodigt folkrörelsearbete.
Med fackligt vardagskamp på landets arbetsplatser.
Och med politik.

Politik som ger framtidshopp.
Politik som förändrar människors liv.
På riktigt.

* * *

Partivänner,

Den här våren reser jag runt i Sverige mer än jag gjort på mycket länge.

Tillsammans med de andra i LOs ledning träffar jag LOs medlemmar på landets arbetsplatser. Från norr till söder, på landsbygd och i städer.

Men inte i första hand för att tala till dem utan för att tala med dem.
Och lyssna.

Vi har fått väldigt få frågor om att skatten på höginkomsttagare är för höga,
om att ingångslönerna måste sänkas,
och om hur jobbigt det är att en Thailandssemester blir lite dyrare.

Men vi har fått väldigt många frågor om arbetstider, otrygga anställningar och om hur pensionen ska räcka till.

Om varför det finns så få bostäder för barnen när de vill hemifrån.
Om varför skolan inte satsar lika mycket på alla elever.

Och om varför de anställda i privat äldrevård ses som en kostnad att skära ner på,
inte som en tillgång att ta till vara.

Ibland är de vi träffar förbannade. På oss också:
Varför har ni inte gjort mer?

Men detta är ändå hemmaplansfrågor för oss.
Vi är vana att hantera frågor om jobb, bostäder och välfärd.
Det är ju vår kärna, det är sånt vi gör.

Ibland dyker det dock upp frågor som känns lite mer obekväma,
som vi i arbetarrörelsen kanske inte är lika vana vid att svara på:

Varför gör ni inte mer åt brottsligheten?
Varför låter ni arbetare från andra länder komma hit och ta våra jobb?
Och varför handlar allt bara om er i storstäderna?

Vi kan givetvis visa fakta om att brottsligheten sjunker, att svensk ekonomi gynnas av arbetskraftsinvandring och att vi visst satsar på hela Sverige.

Och det ska vi givetvis fortsätta att göra.

Men siffror och ord räcker inte alltid.

Det räcker inte med kurvor som visar att vi har överskott i statens budget.
Inte för den vars barn inte får det stöd som behövs i skolan.

Det räcker inte med att hålla tal om en trygg arbetsmarknad.
Inte för den som får sparken via ett sms när hon blivit sjuk.

Det räcker inte med statistik som visar att brottsligheten gått ner.
Inte för den som bor i en förort som plågas av gängbrottslighet.

Visst är det sant att det går bra för Sverige nu.

Budgeten beräknas gå med 27 miljarder i överskott i år.

Under 2016 påbörjades 63 100 nya lägenheter i Sverige.
Det är den högsta siffran sedan 1990.

Sysselsättningen har ökat med 150 000 sedan valet.
Ungdomsarbetslösheten är den lägsta sedan 2003.

Det märks det att vi har en socialdemokratisk statsminister. Och det är fantastiskt!

Men det går inte bra för hela Sverige.
Det går inte bra för alla som lever här.

Mycket av det som gått fel beror givetvis på att vi hade en högerregering i åtta år, som hellre sänkte skatten än investerade i jobb, välfärd och bostäder.

Men vi kan inte skylla allt som gått fel på de borgerliga.

Klyftorna i Sverige började växa redan under 80- och 90-talet.
Vi socialdemokrater är medskyldiga.

De senaste decennierna har klyftorna ökat mer i Sverige än i något annat OECD-land.
Det finns många förklaringar men framför allt att de med allra högst inkomster har dragit ifrån. Skillnaderna är nu på 40-talsnivå.

För några veckor sedan presenterade vi årets upplaga av LOs undersökning om den svenska maktelitens inkomster. Där redovisar vi inkomstutvecklingen för en grupp bestående av 200 personer på höga positioner inom näringsliv, politik och andra viktiga samhällsområden. Det tydligaste i årets rapport är de extrema inkomstökningarna för näringslivseliten.

1980 tjänade VDarna på 50 av Sveriges största företag nio industriarbetarlöner.
I årets rapport hade de 54 industriarbetarlöner.

Samma näringslivsföreträdare som låter direktörslönerna skjuta i höjden brukar i andra sammanhang kräva att de anställdas löner ska hållas tillbaka, särskilt de lägsta lönerna.
En slags omvänd klasskamp om man så vill.

Men ojämlikheten handlar inte bara om klass. Den handlar också om kön.

Nyligen presenterade vi också LOs årliga jämställdhetsbarometer.
Där visade vi att 2015 var kvinnors inkomster tre fjärdedelar av männens.
Den faktiska lönen för kvinnor i LO-yrken är i snitt 18 500 kronor före skatt.
Det är 73 procent av arbetarmännens faktiska månadslön på knappt 25 000 kronor.

Kvinnor är inte lågavlönade i Sverige.
De är felavlönade!

Det finns många sätt att beskriva klyftor.
Man kan göra det med OECDs grafer och LO-ekonomernas tabeller.
Det är bra och det ska vi göra.

Men kan också beskriva det så här:

Om du tar elvans spårvagn här i Göteborg, mellan Långedrag och Bergsjön, skiljer det nio år i medellivslängd. Det är lika stor skillnad som mellan Sverige och Egypten.

Om man reser en halvtimme med tunnelbanan i Stockholm, mellan Mörby och Sundbyberg, så skiljer det sex år i medellivslängd.

Lika mycket skiljer det om du reser från det välbärgade Danderyd i Stockholm upp till Pajala i Norrbotten.

Det är ur allt detta som de mörka krafter vi felaktigt trott tillhörde historien kan hämta sin näring.

De skördar fruktan och oro.
De sår splittring och hat.

Så var det på 30-talet.
Och så är det idag.

Arbetarrörelsens styrka var då att vi lyssnade på de frågor som människor hade, såg problemen och levererade konkreta reformer för att lösa dem.

Har vi svaren på de frågor som människor har idag?

Jo, jag tror vi har de svaren.
Vi har åtminstone ägnat fyra kongressdagar åt att formulera dem.

Det är bra, för svara måste vi.
Och nu måste vi göra konkret politik av svaren.

Annars kommer helt andra krafter att göra det.

* * *

Vilka är då vår tids stora frågor?

En av de viktigaste har vi diskuterat här idag.
Om hur kunskap gör Sverige starkare

Därför måste svensk skola ge alla elever samma chans,
oavsett bakgrund, förutsättningar, bostadsort eller skolform.

Så ska det vara.
Det står i skollagen.
Men det är inte så.

Istället har vi en allt mer uppdelad skola. Bostadssegregation och skolvalssystem har gjort att barn sorteras utifrån till klass och etnisk bakgrund.

Skillnaderna mellan skolor med många högpresterande elever, och skolor med många elever som inte når kunskapsmålen, har ökat.

Vi vet att det som har allra störst inverkan på skolresultaten är barnens bakgrund.

Om mamma och pappa är fattiga, om de har invandrat hit, om de en gång hoppade av skolan, om de har socialbidrag eller om de arbetslösa – ja, då är chanserna att deras barn lyckas i skolan mycket mindre än om föräldrarna är friska, rika och välutbildade.

Samtidigt har allt fler skolor tagits över av privata vinstsyftande företag.

Häromveckan kunde vi följa föräldrarnas kamp för Conrad, åtta år, som har lindrig autism.
Ägaren till skolan där Conrad går anser inte att hon har råd att ge honom den hjälp han behöver. Men hon hade råd att plocka ut fem miljoner i vinst.

Partivänner, vi kan inte fortsätta med ett system som tillåter sådant.

Vi kan inte fortsätta med ett system som gör att privata ägare kan spara in på barns behov samtidigt som de berikar sig på våra skattepengar.

Därför är de beslut vi har fattat här idag så viktiga.

Och därför måste vi se till att de blir verklighet.

För vi behöver satsa på skola och utbildning.
Vi behöver sätta stopp för vinstintressena.
Vi behöver få en skola där alla barn ges samma chans och möjlighet att utvecklas.

* * *

Att satsa på kunskap handlar inte enbart om barn.

För några veckor sedan träffade jag Musa (Uttalas ”Moosa”).

Musa är drygt 20 och flydde till Sverige två år sedan.
Han kom från Homs i Syrien, där hans föräldrar och syskon fortfarande finns kvar.

Helt ensam hamnade han i Hässleholm.

Musa förstod tidigt att det första han måste göra var att lära sig språket.
Så han började plugga svenska så fort han kunde.

Efter en tid fick han chansen till en praktikplats på köks- och badrumstillverkaren Ballingslöv.

När jag mötte honom satt han och fikade med sina arbetskamrater.
Musa var glad. Han hade fått fast jobb.

Det finns så många Musa runt om i vårt land just nu.
Unga människor som flytt från krig och terror,
och som nu inget hellre vill än att börja arbeta och försörja sig själva.

Hur skulle vi kunna låta bli att ta till vara den rikedom de kan ge oss,
med sin arbetsvilja, sina erfarenheter och sin framtidstro?

Men en del högerekonomer och borgerliga politiker vill inte ge Musa och de andra möjligheten att vara med och bygga landet.

De vill istället erbjuda så kallade ”enkla jobb”, med lägre löner.

De vill att Musa och de andra ska packa kassar på ICA, hålla uppe dörrarna till butiker och hotell.

Eller jobba som cykelbud åt företag som ”Uber Eat” och Foodora, där de till usla löner och noll anställningstrygghet levererar pizza till hungriga kunder.

Men verkligheten ser inte ut som högerns låglönevisioner.

I verkligheten är 43 procent av de asylsökande under 20 år.
Nästan nio av tio är under 40.
De har ett långt yrkesliv framför sig.

De ska inte packa kassar, öppna dörrar eller köra ut pizzakartonger för fattiglöner.
De ska ha få chansen att utbilda sig till ett riktigt jobb på framtidens svenska arbetsmarknad!

För vi har ingen brist på arbetsuppgifter i Sverige – vi har brist på arbetskraft!

De närmaste åren behöver vi:

frisörer
kockar
kallskänkor
saneringsarbetare
väktare
tolkar
barnmorskor
barnskötare
personliga assistenter
undersköterskor
lärare
bagare
brunnsborrare
elektronikreparatörer

elektriker
finmekaniker
fordonsmontörer
lackerare
industrimålare
maskinoperatörer
mekaniker
slaktare och styckare
smeder
svetsare
tunnplåtslagare
anläggningsarbetare
maskinförare
betongarbetare
byggnadsarbetare
plåtslagare
golvläggare
murare
målare
takmontörer
träarbetare och snickare
VVS-montörer

Och så vidare

Just nu finns över 100 000 lediga jobb.
Men arbetsgivarna hittar inte rätt kompetens.

Då är inte svaret låtsasjobb med låga löner.
Då är svaret utbildning och kunskap för riktiga jobb med löner det går att leva på.

Här vill LO vara med och ta ansvar. Därför presenterade vi nyligen ett förslag om vad vi kallar ”utbildningsjobb”.

Utbildningsjobben är ett sätt att kombinera arbete och utbildning för de som inte har alla färdigheter som krävs på arbetsmarknaden.

Den anställda har ett arbete och går samtidigt en utbildning utanför arbetsplatsen.

En del har påstått att detta skulle betyda att vi vill ha lägre löner för nyanlända. Det är inte sant.

Utbildningsjobben riktar sig till alla arbetslösa som behöver sådana insatser. Det är de arbetslösas kunskaper som är utgångspunkt, inte om du är född i Homs eller i Mjölby.

Vårt förslag skulle innebära lägre lönekostnad för arbetsgivaren under en begränsad period, men också ett generöst studiestöd. Och lönekostnader är heller inte detsamma som lön.

För att det här ska gå att genomföra krävs avtal med arbetsgivarna och med staten.
Därför går det inte att säga exakt hur ett färdigt system kommer att se ut.

Men vi hoppas nu att Svenskt Näringsliv vill återuppta de förhandlingar om etablering på arbetsmarknaden de tidigare avbröt.

För i valet mellan lågavlönade låtsasjobb och satsning på utbildning är valet lätt för LO.

Vi väljer utbildning och kompetens!
Vi väljer riktiga jobb med bra villkor!

* * *

Kongressdeltagare,

När jag var på min första SSU-kongress 1981 var Sverige ett land där klyftorna var små, där äldre kunde leva på pensionen, där det fanns bostäder och där skolresultaten var på topp.

Ja, så skulle man kunna beskriva verkligheten på den tiden.

Men man kan också beskriva den så här:

Då var medellivslängden 73 år för män och 79 år för kvinnor.
Idag är den 80 år för män och 84 år för kvinnor.

Då gick mindre än 85 procent vidare till gymnasiestudier.
Nu är det 99 procent.

Då byggde vi fortfarande hus med asbest.
Idag är det förbjudet.

Visst har vi långt kvar.
Men Sverige var inte bättre förr.

Och inte heller världen.

1984 levde halva Europa under kommunistisk diktatur.
I Latinamerika härskade militärjuntorna.
I Sydafrika rådde apartheid och Nelson Mandela satt på Robben Island.

Idag har demokratin segrat i land efter land.
Vi har fått nya systerpartier i forna diktaturer.
Vi har fått fler fria fackföreningar.

Faktum är att det aldrig någonsin har funnits så många demokratiskt styrda länder som idag.
Det har aldrig funnits så många länder med fria fackföreningar.

Så låt oss inte förlora oss i nostalgi.

Både Sverige och världen har faktiskt blivit lite bättre, sakta men säkert.
Trots bakslag.

Men förändringarna har inte skett av sig själva.
De har blivit möjliga genom facklig och politisk kamp.

Jag minns den där SSU-kongressen.

Jag minns att vi bråkade om vilka som skulle sitta i förbundsstyrelsen.
Som vanligt i SSU.

Men framför allt minns jag diskussionerna.
Om jämlikhet.
Om internationell solidaritet.
Om demokratisk socialism.

Och jag minns att vi valde in en 24-årig distriktsordförande från Uppsala i VU.
Anna Lindh.

Jag minns att vi diskuterade hur vi kunde bygga ett jämlikt samhälle.
Inte om vi kunde göra det.

Lite naiva var vi väl. Men vi trodde på framtiden.
Vi trodde på att politik kan förändra människors liv.

Jag tror vi behöver tro på framtiden på det där sättet igen.
Det är inte pessimisterna som förändrar världen.

Det räcker ju att vi ser oss omkring.
Förändring är möjlig!
Med politik och med fackligt arbete. Med facklig-politisk samverkan.

Se till exempel på ...(här behöver hjälp med ett par exempel på bra fackligt och/eller politiskt förändringsarbete i Sverige).

Och för er som misströstar om Socialdemokratin:

Se på Kosta, den lilla ort där jag föddes, i glasbrukens Småland.

I AiP kunde vi nyss läsa att Socialdemokraterna i Kosta fått 19 nya medlemmar på en vecka! Det var nyanlända syrier som i ett slag ökade medlemsantalet med 30 procent.

”Uppgivenheten är vår främsta fiende” sade Anna Lindh.
Det hade hon rätt i.

Så låt oss inte gå med på att misströsta om politikens möjligheter.

Låt oss inte gå med på att krympa politiken till en debatt om procentsatser och vilka som ska samarbeta med vem.

Låt oss ta med oss de beslut vi fattar på den här kongressen och förändra våra arbetsplatser och våra kommuner. Låt oss förändra Sverige och världen.

Och låt oss göra det i facklig-politisk samverkan.

Då kan vi gå ut i nästa års valrörelse och säga:

Nu är det fler som har jobb.
Nu kan fler unga flytta hemifrån till sin första lägenhet.
Nu minskar klyftorna.

Nu märks det i skolan, i barnomsorgen och för våra äldre att välfärden har stärkts.

Nu sätter vi stopp för vinstdriften.

För lyssnar på de frågor som människor har.
Vi ser problemen.
Och vi genomför reformer för att lösa dem.

Och nu ska vi fortsätta att tillsammans möta de utmaningar vi har framför oss.

Tack ska ni ha!

Källa
Manuskript inskickat av LO (2025-03-26)

Taggar
Facklig kamp, Socialdemokraterna

URI